

A man with dark hair and glasses, wearing a dark jacket, is leaning against a brick wall in a narrow alleyway. He is looking towards the camera with a serious expression. In the background, another person is walking away. The scene is lit with natural light, creating strong shadows.

Relatietherapie voor tovenaars en profeten

Tijdens het seminar *When wizards meet prophets* hoopt WUR de botsende wereldbeelden van techno-optimisten en strikte ecologen met elkaar te verenigen. Eregast is de Amerikaanse schrijver Charles C. Mann, die een boek schreef over deze ideologische strijd. Gelooft hij zelf dat de kloof te overbruggen is?

tekst Janno Lanjouw foto Patrick Post/Hollandse Hoogte

Hoe voeden we de wereld in 2050? Iedereen die al wat langer meedraait in het voedseldebat zal zich bij het horen van die vraag gelaten opmaken voor een nieuwe uitputtingslag in de loopgraven. De strijdende partijen bestaan traditioneel uit 'zij die geloven in technologie' en 'zij die geloven in de natuur'. Met andere woorden: innoveren we ons uit de problemen, of gaan we eindelijk luisteren naar wat de natuur ons probeert duidelijk te maken?

Over de tegenstelling tussen deze wetenschappelijke wereldbeelden schreef de Amerikaanse historicus en wetenschapsjournalist Charles C. Mann het veelgeprezen boek *De tovenaars en de profeet*.

De 'tovenaars' uit de titel is Norman Borlaug, de Amerikaanse agronoom die in de jaren veertig en vijftig van de vorige eeuw onderzoek deed naar graansoorten met een hoge opbrengst. Met een uitgekende combinatie van hoogwaardig zaaigoed, kunstmest, pesticiden, mechanische arbeid en irrigatie, slaagde hij erin oogsten te verdubbelen of te verdriedubbelen. Daarmee werd Borlaug ideologisch gezien de vader van de Groene revolutie – het proces van intensivering van de landbouw dat na de Tweede Wereldoorlog op gang kwam.

TWEEDELING

De 'profeet' is William Vogt, een minder bekende maar invloedrijke tijdgenoot van Borlaug. Hij was een van de eersten die het uit de biologie afkomstige begrip *carrying capacity* – draagkracht – op de hele aarde toepaste. Het bleek een ijzersterke manier om inzichtelijk te maken dat mensen in hun onstillebare honger de planeet onherstelbare schade toebrengen. Of in ieder geval zo erg beschadigen dat ze er zelf niet meer kunnen leven. Vogts antwoord: pas geen kunstgrepen toe, maar kijk beter naar wat de ecologie, waarvan de mensheid zo afhankelijk is, nodig heeft. Zo bezien legden Vogts ideeën het fundament van de moderne milieubeweging.

De dichotomie die Mann beschrijft, overheerst de samenleving en is terug te vinden in moderne wetenschappelijke discussies. WUR wil in een seminar op 29 maart op zoek naar een nieuw verhaal waarin deze tweedeling niet meer bestaat (zie kader). De auteur zelf zal aanwezig zijn. *Resource* sprak hem alvast via Skype.

Zijn de wereldbeelden van 'tovenaars' en 'profeten' wel te verenigen?

'Dat zal heel moeilijk zijn; het zijn echt tegengestelden. Maar er zijn gemene delers. Niet in de laatste plaats delen profeten en tovenaars het idee dat we de problemen die we hebben veroorzaakt ook weer kunnen oplossen. Dat is helemaal niet vanzelfsprekend. In mijn boek bespreek ik naast de "profeten" en "tovenaars" ook nog de visie van Amerikaanse moleculair bioloog Lynn Margulis. Zij stelde dat de huidige dominante positie van de mens niets nieuws is; het is vaker voorgekomen dat één soort de aarde overheerste en zonder uitzondering legden die soorten door eigen toedoen het loodje. Margulis zag dat als een natuurwet en had daar vrede mee, maar de meeste mensen zullen dat niet met haar eens zijn. Zij denken dat we ons lot in eigen hand hebben en iets moeten doen. Maar wát, daarover lopen de meningen vervolgens enorm uiteen.'

Moeten we dan niet gewoon kiezen? Vol inzetten op technologie of juist op een natuurlijke benadering?

'Ja, maar welke dan? Ik heb de teams beschreven, maar daarmee heb ik nog geen glazen bol waarmee ik in toekomst kan kijken.

WHEN WIZARDS MEET PROPHETS

Een nieuwe zienswijze waarin respect voor de natuur en technologische innovatie samengaan. Dat is het doel van het seminar *When wizards meet prophets* dat op 29 maart wordt gehouden in Impuls. Naast Charles Mann spreken ook WUR-bestuursvoorzitter Louise Fresco, Jan Willem Erisman van het Louis Bolk Instituut en enkele WUR-wetenschappers. Zie wur.eu/wizards-prophets.

Wat ik wel signaleer, is dat er veel energie verloren gaat in onderlinge strijd, terwijl we daar eigenlijk geen tijd voor hebben. De voedselcrisis is slechts een van de problemen. In mijn boek ga ik ook in op de klimaatcrisis, de energiecrisis, de watercrisis... Ze moeten allemaal snel worden opgelost. Linksom, rechtsom, of door het midden.'

Zijn er mensen die succesvol een synthese van beide wereldbeelden hebben gemaakt?

Mann is even stil. Om eerlijk te zijn komt er niet meteen iemand in me op.' Even later: 'Ik moet vooral denken aan mensen die landschappen beheren. Bosbeheerders bijvoorbeeld. Zij opereren in nieuwe, sterk door mensen beïnvloede ecosystemen. Ze zijn hoogopgeleid, maar staan dagelijks met hun voeten in de aarde. Of ze hebben al generaties lang ervaring met landbeheer, zoals sommige oorspronkelijke volken hier in de VS. Ze gebruiken hun kennis én de modernste technische hulpmiddelen om de effecten van menselijk handelen op ecosystemen te beperken.'

Welke rol kan WUR spelen?

'Er is een heel grote rol weggelegd voor instituten zoals Wageningen! Voor de wetenschap als geheel geldt dat ze veel last heeft van silodenken. Daarmee bedoel ik dat het erg lastig is om buiten je eigen discipline, je eigen silo, te kijken. Onderzoekers moeten hun kantoor uitkomen en aan het andere eind van de campus een gesprek aanknopen. Universiteiten – en Wageningen is daarop vermoed ik geen uitzondering – zijn verder erg gericht op de aloude vraag hoe je zoveel mogelijk calorieën uit een hectare haalt. Maar op veel plekken is dat helemaal niet meer de belangrijkste vraag. In landen als Nederland wordt nu ruimschoots voldoende geproduceerd. De vraag is dan vooral hoe je de impact van die productie zoveel mogelijk beperkt. En zelfs als je wél naar calorieën kijkt, dan zijn er soms manieren om je doel te bereiken die zo *out of the box* zijn dat niemand er serieus naar kijkt. Wist je dat een volgroeide kastanjeboom meer calorieën per hectare oplevert dan graan? Je moet ook onderzoek doen naar oplossingen die helemaal buiten je eigen blikveld liggen. En dat is hartstikke moeilijk.'

Wanneer is het symposium voor u geslaagd?

Lachend: 'O, ik zou het heel fijn vinden als er iemand opstaat en zegt dat ik er helemaal naast zit en dat mijn model geen goede representatie is van de discussie. Maar dan moet diegene wél met een alternatief komen dat ons beter in staat stelt de problemen het hoofd te bieden. Dat zou prachtig zijn.'

